

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent (Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin)

Trosolwg a lleoliad

Darparwyd gwasanaethau llyfrgell Blaenau Gwent gan Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin. Roedd y gwasanaeth yn cynnwys chwe changen gyda 98% o drigolion yn byw o fewn 2.5 milltir i lyfrgell.

Perfformiad y gwasanaethau llyfrgell

Darparodd Blaenau Gwent dystiolaeth ei fod wedi bodloni pob un o'r 12 hawl craidd yn llawn.

Hawl craidd	Hunanasesiad y gwasanaeth	Asesiad annibynnol
1 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn rhad ac am ddim ac yn agored i bawb.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
2 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn sicrhau bod staff cyfeillgar, gwybodus a chymwys wrth law i helpu.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
3 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn darparu mynediad at amrywiaeth o wasanaethau, gweithgareddau ac adnoddau o ansawdd uchel mewn amrywiaeth o fformatau i gefnogi dysgu, lles a datblygiad personol, cyfranogiad cymunedol, a diwylliant a hamdden.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
4 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn darparu gwasanaethau, cyfleusterau ac adnoddau gwybodaeth priodol i unigolion a grwpiau ag anghenion arbennig.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
5 Bydd llyfrgelloedd yn darparu manau ffisegol priodol, diogel, deniadol a hygyrch gydag oriau agor addas gyda staff.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
6 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn benthyg llyfrau am ddim ac yn darparu mynediad am ddim at wybodaeth, gan gynnwys adnoddau gwybodaeth ar-lein sydd ar gael 24 awr y dydd.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
7 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn darparu defnydd o'r Rhyngwyd a chyfrifiaduron am ddim, gan gynnwys Wi-Fi.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
8 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn darparu mynediad at wasanaethau, gweithgareddau diwylliannol ac adnoddau o ansawdd uchel yn yr iaith Gymraeg.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
9 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn gweithio mewn partneriaeth i rannu catalogau a hwyluso mynediad at adnoddau holl lyfrgelloedd Cymru.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn

10 Bydd Llyfrgelloedd yng Nghymru yn gweithio gydag amrywiaeth o bartneriaid i hyrwyddo a darparu gwasanaethau i gynulleidfaoedd newydd ac amrywiol, gan alluogi mwy o bobl i elwa o'u gwasanaethau.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
11 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn ymgynghori'n rheolaidd â defnyddwyr i gasglu eu barn am y gwasanaeth a gwybodaeth am eu hanghenion newidiol.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
12 Bydd llyfrgelloedd yng Nghymru yn darparu mynediad at strategaeth, polisiau, amcanion a gweledigaeth y gwasanaeth llyfrgell, mewn print ac ar-lein, mewn amrywiaeth o ieithoedd sy'n briodol i'r gymuned.	Cyflawnwyd yn llawn	Cyflawnwyd yn llawn
Cyfanswm - cyflawnwyd yn llawn	12	12
Cyfanswm - cyflawnwyd yn rhannol	0	0
Cyfanswm - heb gyflawni	0	0

Defnydd o'r llyfrgell

Yn ystod y flwyddyn adrodd, roedd gan y gwasanaeth 31 o fenthycwyr gweithredol fesul 1,000 o'r boblogaeth, sy'n gynydd o 7% ers y flwyddyn flaenorol. Cynyddodd benthyciadau llyfrau oedolion 108% i 662 o fenthyciadau fesul 1,000 o'r boblogaeth, tra cynyddodd benthyciadau llyfrau plant 309% i 94 o fenthyciadau fesul 1,000 o'r boblogaeth. Gwelwyd gostyngiad yn nifer yr archebion Clicio a Chasglu ond mae cwsmeriaid yn dal i ddefnyddio'r gwasanaeth. Mae Blaenau Gwent hefyd yn cynnig gwasanaeth danfon i'r cartref sy'n cynnwys llyfrau yn ogystal ag offer sydd wedi'i ddylunio'n arbennig ar gyfer pobl sydd â nam ar eu golwg.

Nid oes arolwg cwsmeriaid wedi cael ei gynnal ers 2019, ond roedd un ar y gweill ar gyfer 2022/23. Roedd Blaenau Gwent yn rhan o'r broses o adfer gwasanaethau o'r cyfnod cyn y pandemig, gan sicrhau bod asesiad risg cyson wedi'i gymeradwyo gan adran iechyd a diogelwch yr awdurdod lleol. Mae hyn wedi golygu bod y gwasanaeth wedi gallu dychwelyd at y ddarpariaeth oedd yn bodoli cyn y pandemig.

Uchafbwyntiau

Y datblygiad mwyaf arwyddocaol fu uno hybiau cymunedol y Cyngor yn llyfrgelloedd, sydd wedi denu llawer mwy o ymwelwyr i bob llyfrgell ac wedi arwain at ehangu cynlluniau partneriaeth yn sylweddol. Er enghraifft, mae Adran Adfywio Cyngor Blaenau Gwent wedi hyrwyddo prosiectau lleol, wedi ariannu sgriniau digidol ar gyfer pob llyfrgell ac wedi cynnwys y gwasanaeth yn y gwaith hyrwyddo 'Siopa'n Lleol'.

Dyma rai o'r uchafbwyntiau eraill:

- Mae'r gwasanaeth llyfrgell wedi cryfhau'r gwaith partneriaeth ymhellach drwy ddarparu hybiau cymunedol ym mhob llyfrgell, gydag amrywiaeth gynyddol o gymorth wyneb yn wyneb i breswylwyr, gan gynnwys ar gyfer ceisiadau am Fathodyn Glas a chynlluniau ad-dalu Costau Byw.

- Ym mis Hydref 2021, lansiodd prosiect llyfrgell chwaraeon mewn llyfrgelloedd sydd ar agor 30 awr a mwy yr wythnos, lle gallai defnyddwyr fenthyg amrywiaeth o offer chwaraeon o'r llyfrgell yn rhad ac am ddim.
- Ers mis Medi 2021, mae amrywiaeth o weithgareddau wedi cael eu hailgyflwyno, gan gynnwys loga Babis, Grŵp Ysgrifennu Creadigol, Grŵp Inside Out (celf ar gyfer iechyd meddwl) a llawer mwy.
- Mae'r gwasanaeth wedi gweithio gyda'r bwrdd iechyd lleol i ddarparu gwasanaethau iechyd meddwl lle gall unigolion gasglu pecynnau adnoddau, yn ogystal â bod yn rhan o'r gwasanaeth danfon i'r cartref.
- Roedd y rhaglen 'Gaeaf Llawn Lles' yn darparu amrywiaeth o ddigwyddiadau am ddim i deuluoedd, a darparodd y gwasanaeth 29 o ddigwyddiadau a fynychwyd gan 152 o rieni a 596 o bobl ifanc, gan ganiatáu ar gyfer ailgysylltu â phobl ifanc ym Mlaenau Gwent ar ôl y pandemig.

Deunyddiau, y Gymraeg a'r gwariant cyffredinol

Dangosodd Blaenau Gwent ddarlun cymysg o ran deunyddiau. Er bod Blaenau Gwent yn y chwarter isaf o ran gwariant ar ddeunyddiau fesul 1,000 o'r boblogaeth, cynyddodd cyfanswm y gwariant ar ddeunyddiau dros y flwyddyn, gyda 17% o'r gyllideb yn cael ei gwario ar ddeunyddiau plant. Mae'r gyllideb hon ar gyfer llyfrau plant yn chwarter cyntaf y gwasanaethau'n genedlaethol. O ran y Gymraeg, mae Blaenau Gwent yn y chwarter uchaf ar gyfer gwariant fesul 1,000 o siaradwyr Cymraeg. Roedd yn yr ail chwarter ar gyfer nifer y benthyciadau Cymraeg a gwelwyd cynnydd o dros 1000% mewn benthyciadau Cymraeg ers y flwyddyn flaenorol.

O ran gwaith maes, darparodd Blaenau Gwent wasanaeth danfon i'r cartref i breswylwyr nad ydynt yn gallu cael mynediad i'r llyfrgelloedd sefydlog. Roedd Blaenau Gwent hefyd yn darparu amrywiaeth o wahanol wasanaethau o iechyd a lles i ddysgu gydol oes. Dywedodd Staff eu bod yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf yn rheolaidd am adnoddau a chyfluoedd newydd mewn cyfarfodydd.

Staffio

Mae cyfanswm nifer y staff wedi aros yr un fath ers 2021. Dim ond un aelod o staff proffesiynol sydd yno, ac mae disgrifiadau swydd wedi cael eu hadolygu i greu swydd broffesiynol newydd. Mae deiliad newydd y swydd yn gweithio tuag at gymhwyster MCLIP, ac mae gan y rheolwr gweithredol gymhwyster MCLIP yn barod.

Data digidol

Darparodd Blaenau Gwent ddata digidol gan gynnwys ystadegau 'Clicio a Chasglu'. Wrth i gyfyngiadau'r pandemig lacio, gwelodd Blaenau Gwent ostyngiad o 58% yn y defnydd o'u gwasanaethau 'Galw a Chasglu'. Fodd bynnag, dywedasant fod pobl yn dal i fwynhau'r gwasanaeth am amryw o resymau, ac maent hefyd yn darparu gwasanaeth danfon i'r cartref. Ni chasglwyd data am sesiynau ar-lein ac unigolion a oedd yn cymryd rhan ar gyfer 2022 ond mae'r gwasanaeth yn nodi bod cwsmeriaid yn gofyn am i ddigwyddiadau wyneb yn wyneb ddychwelyd. Roedd rhai gwasanaethau'n dal ar-lein fel celf a chreffft ac loga Babis. Ar eu gwefan, mae Blaenau Gwent yn cynnig amrywiaeth o wasanaethau gan gynnwys e-lyfrau drwy Borrowbox, adnodd astudio ar-lein a rhestrau o'r gweithgareddau maen nhw'n eu darparu.

Cynlluniau ar gyfer y dyfodol

Un o brif gynlluniau'r gwasanaeth i'r dyfodol yw adleoli Llyfrgell Abertyleri i leoliad newydd gan fod y prosiect wedi'i ohirio oherwydd pandemig Covid-19. Bydd y gwasanaeth hefyd yn gweithio i gyflwyno agendâu lleol a chenedlaethol, ac mae cefnogaeth gymunedol yn dal yn rhan gref o'r gwasanaeth. Gyda llawer o staff ar fin ymddeol, mae'r gwasanaeth yn cynllunio ymgyrch recriwtio fawr a fyddai'n newid hanner y gweithlu. Bydd yn gweithio gyda staff i ddefnyddio'r broses recriwtio hon fel cyfle i ddatblygu'r gwasanaeth a cheisio grantiau gan y ffrwd Ariannu Blaenoriaethau Sgiliau i recriwtio dau swyddog datblygu llyfrgelloedd newydd. Mae trigolion wedi bod yn gofyn am amseroedd agor cynharach ar gyfer y llyfrgelloedd sydd ar agor yn rhan amser. Nid yw wedi gallu gwneud hyn eto, ond mae'n ceisio gwneud hynny. Bydd iechyd a lles yn rhan annatod o'r amrywiaeth o wasanaethau y mae'r llyfrgelloedd yn eu darparu, ac mae'n datgan ei fod wedi ymrwymo o hyd i'w ethos o greu effeithiau cadarnhaol drwy iechyd corfforol a meddyliol.

Astudiaethau achos

Darparodd Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin bedair astudiaeth achos i ddangos effaith gadarnhaol y gwasanaeth, gan gynnwys un ar unigolyn a oedd yn dioddef o Covid hir ac un ar sut roedd defnyddio'r gwasanaeth llyfrgell wedi helpu teulu newydd i ymgartrefu ac i deimlo'n rhan o'r gymuned.